Hanva october 4. 1851.

Kedves édes barátom! Szinte megdöbbenek én is, midőn leveled homlokára tekintek, melyen julius 21-ke áll; 76 nap óta nem válaszoltam, levonván a leveled idáig jövetelére szükséges néhány napot. Azonban én nem vádolom, nem vádolhatom magamat; annyi minden historián átmentem azóta, hogy bolondság lett volna, meg nem várnom ezt az időt, midőn már nyugodt kedélylyel irhatok. Voltam tractualis és superintendentialis gyülésen, melyről irva van, hogy ott „nincsen szerelékek": — küzdöttem ezer vén pappal egy magam, azon állás miatt, melyen most vagyok. Elbucsuztam, beköszöntem, hurczolkodtam, tisztelegtem, ismerkedtem, szóval azóta fészkestől fenekestől felfordultam először, aztán fészkestől fenekestől ismét helyre zökkentem; — láthatod levelem homlokán hogy immár isten kegyelméből Hanváról irok. — Ne képzelj azonban uj helyzetemről sem valami sokat, jobb amannál igaz valamivel, tán jóval is jobb; de még sem elég egy becsületes megélhetésre. Csak te maradj nagyapád nullainál, ezt legjobban eligazitsz; azon különbséggel, hogy Hanva mellett nagyobb nullát gondolj, például ilyenképen: Kelemér = 0; Hanva = O.

Bizony nagy szerencsétlenség az nekünk édes Jánoskám! hogy olyan messze lakunk egymástól; igaz, hogy a lélek az a mi [illegible], és

„Mi a mérföldek foglalatja?
Csak egy arasz sincs az lelkemnek!" de mégis

jó volna valamikép kapaszkodni is a lélek mellett; az az közeledve tiszta kebellel egymáshoz szoritanunk egymást; hidd el nekem, lelkem üdvére mondom, rendkivül boldog napom lenne ez! és aztán annyi mindent beszélnék én

veled beszélni, hogy isten a megmondhatója! iszonyu ügyet-
len levélíró vagyok e mellett, és a beszélendők bőségének
érzése, elrettentenek nemileg az írástól (:értsd meg: nem a
levelezéstől:) például mit ér néhány szó váltanunk irodal-
lom stb-ről, napokig szeretnék én veled erről beszélni; mit
ér nekem az ha mondod: kis leányzóim javul, fiam már egész-
séges, örülök mindenen szivemből, de közelről szeretnélek látni;
ezért van az hogy leveleim mind egy hangon pendülnek;
no de csak várjunk várjunk...! nem tettem fel én istenről
hogy egymást-láthatásunkat ellenezné!

Édes barátom! mit magadról irsz: tökéletesen
áll nálam is; engem is elfoglal a hivatal, és pedig most
sokkal inkább mint Keleméren; de engem sem foglal el an-
nyira hogy ne irhatnék eleget; és még sem irok; eszembe
sem jut irni; s ha csakugyan hozzá ülök: olyan ostobán
kezdek kínlódni mintha a telegraf táblája előtt ülnék, vagy
most fognék először tollat kezembe. De nem is sokat tö-
rődöm vele! közönség és irodalom annyira aláhanyatlottak szerin-
tem: hogy nem érdemlik a figyelmet; amaz a gyalázatosságá-
gig részvétlen; ebben pedig nem tudom én minemü önös dé-
mon lakik; az irodalom alig él, csak az imádság tartja ben-
ne a lelket, megfogytak elbujdostak sok jelesek; hazavonult
elnémult szinte sok, és új származék igen kevés nőtt vala-
mire való; még is oly veszett visszavonás marakodás van!
mint az őszi legyek vesztik érni! egy felől Mentovics megharag-
szik bírálójára s a Hölgyfutárban szamárnak nevezi; azután
valószinüleg ez a szamár egy czikkecskét ír a pesti naplóban,
hol Mentovicsot „híg velejü gyermeknek és igen rosz vers-
faragónak" nevezi; mi ez barátom? nem a kofák nyelve-e
ez? másfelől roppant dolog történik, t: i: Tót Kálmán és
Endre egy társra felett fognak egész ország szeme előtt versenyt
nem költői vasenyt futni! Nem szánalmas mosoly-
ra méltó nyomoruság-e ez? Nem gyermekkorát sőt csecse-
mői idejét éli az irodalom?

Ha örülök-e annak hogy Jókay szerkeszti a Reményt? erre nem tudok mit válaszolni, mivelhogy a Jókay szerkeszté-séből én egy betüt sem láttam. Annyi figyelemmel voltak ugyan-is e jó urak és barátok irántam: hogy a Reményt nem küldék meg számomra, én pedig nem kértem. Fülhegygyel hallom: hogy a Rhotix úr közrebe küldött és acceptált verseimet most adogatják ki a Reményben. Az ő dolguk! majd csak kifogy-nak egyszer magokhoz csikart verseimből! Nincs örömem az ilyen eljárásokban! ennen nem sokat gondolok én vele igazán, édes barátom! ha nincs is írni kedvem. Kinek? Minek? Kiért? Mért? – azért hogy egy némely szerkesztő egyét igyét kaszál-hassék a dolgozótársairól elvont szeirsből? míg a szegény vidéki írónak szép jóval szinját ki a semmi! Sz–m! Nekem nem kell több dicsőség mint a mi van! vagy van elég és akkor jó; vagy ha nincs, a mostani működéssel bizony nem lesz több! Így categorice édes Jánoskám! Egyébaránt én Jókayt igen becsületes embernek tartom; csak azt sajná-lom hogy Vahottal egy lébe keveredett; ennek meglásd nem lesz jó, vagy legalább szép vége.

Én most valami egy kötet versemet, az elbe-szélői modorból összeszedett, és ~~Hel~~ Heilprin másolási könyv-ámnak ajándékozom, ki azt kinyomatja, eladja, a költséges levonja, a megmaradt hasznunkat pedig eloszto-tunk. Mert Pestről és Pesttől én többé e kiadási vagy eladási tekintetben épen semmit sem várok. Annyi örömem lesz a dologban, hogy kinyomva látom firkáimat.

Nem tudom közöltem-e már veled (mert igen nyi familier levelezünk) a Kertbeny levelét és fordításait ha nem íme írok belőle egy sorocskát: A „Hamburger Literarische und Kritische Blätter" két számát kaptam tőle egy levél kiséretében; a Lapokban Kuthy Mátyás és a Csősz órája van azon teremve. példás polgárnak:

én mondom Rádról:

„Balsorsa kis csatában
Közel s elébe vitt:
El nem beszélte honn a
Harcznak történetit" (azaz elveszett.)

Ő mondja Rádról:

„Oft bracht' ihn wohl das Unglück
Nah oder ganz hinein;
Zu Hause doch erzählte
Er nie des Sieges Pein." (azaz Rád nem beszélte el hogy jól megszálotnát a csatában.:)

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Én mondom Csörsről:

„A pusztát vad szőzfaján
Merengtek álmai"

Ő Délibábra fordítja:

„Der Pussta wilde Rosen
Vertiefen sich in Traum."

Én mondom Rádról:

„Esetlen durva bárdját
Hatan sem bírta más;"
Drei Männer, ihn zu zwingen
Hätt' Mühe er geschafft.". (bárdról szó sincs)

Én mondom:

Csörsz királyt lováról lesujtja a villám stb

Ő mondja:

„Vom Pferd schlug Csörsz, den König"
In grauser Mitternacht" stb

Piros kun menyecskék = Die rothen Kunság Mädchen.

4.

X ⧺

[1851-ősz.] (919-hez) 905/a

#

nyt is segít magán: hogy a hol nem tudja egy
-ket strófát elhágy; hanem reszelem több apróbb
nagyobb hibát tűrni; ebből láthatod mit tud a
dominus; pedig azt írja hogy: ~~Der Treue wegen~~,
Der Treue wegen, können Sie unbesorgt sein, da ich
durch viele Uebung unserer Muttersprache jezt schon
fast vollkommen mächtig bin, (a mit nem hiszek:) was
freilich nicht der Fall war, als ich Petőfis Gedichte
zuerst übertrug, in denen ich Manches völlig miss-
verstanden, oder nur sehr schwer wiedergegeben habe.
(ezt elhiszem:) Levelét így kezdi: <u>Ich weiss nicht,
ob die Arany schon mit meinen Namen bekannt
machte</u> stb. Igen is ösmerlek igen jól!

Tehát újra muros és ebben komiszul bánnak
az emberrel édes barátom! Kinek volna tehát ked-
ve? azt is írja meg Mária úr, hogy küldjek
neki kéziratokat bőven, de ezt nem teszem; nem
leszek annyira hű követője Jézusnak, hogy
önként kezökbe adjam hóhéraimnak magamat,
mint ő. —

M.T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

Fúrja, fúrja az oldalamat tehát mit gya-
nitok én abból hogy te nekem oly ritkán írsz
levelet?! Nem mondom meg azért sem! az
az hogy csak megmondom, azzal a hozzá tétellel
hogy már most akkori gyanításom egészen
megszűnt; az gondoltam egyenesen: hogy meg
untad a levelezést; de látom hogy csupán
a lustaság öli meg benned a vitust. „Jóllehet
a lélek kész, de a test erőtelen! azt mondja Máté.

t. i. az evangelista Máté, nem az a Máté Pesta, ki én velem Bejei pap koromban fokos járt, hordozván engemet gondtalan ifjuságomban ide s tova két lovas szekerén.

Akkor, akkor! János drága! nőtelen korom-ban! nem volt semmi gondom; még is csak jobb így, csendesebb nyugalmasabb az élet, habár nem is olyan zajos. Látod látod! ha már közelebb laknánk, eljönnének hozzánk aprostól nagyostól, bizony úgy peresnénk bennetek! minő örömem volna látni, hogy feleségem sorra ölelgeti csókolgatja a te gyermekeidet; nekünk nincs! elvette az isten.......! S így ~~aztán~~ meg mi mennénk ki hozzátok, kettesen hozzátartozóinktul egy családot formálnánk; egy patriarchalis boldog családot! de de nem poétáskodom! mert nem lehet!

Tudja az isten! minden gondolatom ezen egy pontra tér vissza, hogy láthatnók már egymást!

Szász Károly nagy kőrösi professor lett. —

Gyulai hallottam hogy nálad járt — tőled; mert a pesti naplót nem olvasom; sajnálom is mert ott hántotta Mentovichot a mint képzelem, a mint ugy meg-haragudott. Barátom! most nem jó tréfálni! mert Szász, vagy valamelyik híres fitiú neked áll mondván az úr egy szamár, egy rossz versfirkász! — Hogy Men-tovics Petőfi volna abból semmi sincs, de hogy ő most versfirkászoknak neveztessék: méltánytalanság! mert hát azokat kik nála lebb állanak, azokat a jók eszerint hova sorozza? minek nevezi? Ha én egér vagyok, Lévai úr micsoda?

Hát a te kis poétád, mert úgy hiszem és
emlékszem rá, hogy görögöt és poësist tanított,
mit csinál? hogyan halad? Teremts belőle egy
magadhoz hasonlót vagy még jobbat, mert nem
tartok a nyíri táblabíróval, ki azt mondá épen
különösen fiáról, hogy még most megfojtaná, ha tud-
ná hogy nála derekabb ember lesz. Remélem
hogy a ház teljes tisztelettel és méltánylattal
bánik veled; mi abból már magából megtetszik
hogy egy héten igen kevés órát adsz neki. Sem-
mi édes Jánoskám! békülj ki sorsoddal! légy
nyugott; elvedbe vévén hogy sok millió ember
irigyli még világi helyzetedet; én legalább így
vigasztalom magamat, neked is ezt javaslom.

Hogy pedig nászomra is maradjon: isten
áldjon meg benneteket! feleségem csókolja fele-
ségedet, kis Lacitokba, legalább is úgy szeret,
mint én tegedet! Legyetek boldogok!

igaz barátod

Tompa Mihály

levelet?! Nem mondom meg azért sem! az
az hogy csak megmondom, azzal a hozzátétellel
hogy már most akkori gyanításom egészen
megszűnt; azt gondoltam egyenesen: hogy meg
unsad a levelezést; de látom hogy csupán
a lustaság öli meg benned a virtust. „Jóllehet
a lélek kész, de a test erőtelen!" azt mondja Máté.

M. T. AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

haragudott. Barátom! Most nem jó ...

Brecz, vagy valamelyik híres festő szeret áll mondván,
az úr egy szamár, egy rossz versfirkász! – Hogy Men
tovics Petőfi volna abból semmi sincs, de hogy n
mom versfirkásznak nevezzenek: méltánytalanság!
mert hát azokat kik nála lebb állanak, azokat
a jók erkölcsei hova sorozza? Minek nevezi?
Ha én egér vagyok, Lévai úr micsoda?